

VEGYESEK.

A körmöczbányai aranybánya-üzem mérlege 1676—98-ig. Ezt, az Orsz. Levéltár kincstári osztályából itt közölt kimutatás teljes világossággal tünteti elénk.

Év	Jövedelem		Kiadás		Nyereség		Veszteség	
	forint	den.	forint	den.	forint	den.	forint	den.
1676:	74,257	7	76,850	1	—	—	2592	4
1677:	84,527	52	77,201	14	7326	38	—	—
1678:	86,213	73	82,621	19	3592	54	—	—
1679:	93,479	61	80,261	56	13,218	5	—	—
1680:	103,142	6	83,991	62	19,150	44	—	—
1681:	95,522	31	86,418	42	9103	89	—	—
1682:	77,257	1	81,002	18	—	—	3745	17
1683:	42,165	81	41,991	61	174	20	—	—
1684:	107,800	43	98,534	84	9265	59	—	—
1685:	67,882	82	83,517	19	—	—	15,634	37
1686:	78,028	28 ^{1/2}	93,692	48	—	—	15,664	19 ^{1/2}
1687:	81,677	22	91,300	70	—	—	9633	48
1688:	89,669	57 ^{1/2}	86,393	34	3276	23 ^{1/2}	—	—
1689:	51,344	79	75,340	42	—	—	23,995	63
1690:	74,735	28 ^{1/2}	82,875	79	—	—	8140	50 ^{1/2}
1691:	91,590	35 ^{1/2}	81,829	94	9760	41 ^{1/2}	—	—
1692:	85,463	80 ^{1/2}	81,912	80	3551	1 ^{1/2}	—	—
1693:	81,478	68	85,172	37	—	—	3693	69
1694:	72,534	61	85,275	96	—	—	12,741	35
1695:	68,239	38	87,450	39	—	—	19,211	1
1696:	82,335	84	80,964	66	1371	18	—	—
1697:	96,852	45	89,982	81	6869	64	—	—
1698:	81,999	2	86,415	60	—	—	4416	58
Össz.:	1,868,187	frt 66 ^{1/2}	1,900,997	frt 2	86,659	frt 56 ^{1/2}	119,468	frt 2

E számok a körmöczi aranybánya-üzemet igen válságos helyzetben mutatják be. E 23 évből csak 12 ízben volt nyereség, 11 év pedig veszteséggel záródott. Nyereség 10,000 frton felül csak 2-szer volt, ilyen-

mérvü veszteség azonban 5 ízben állott elő. A legmagasabb nyereség 1680-ban 19,150 frtra rugott, ennél magasabb veszteség pedig kétszer is előfordult, sőt 1689-ben: 23,995 frtig ment föl. E 23 év végeredményeül tehát 32,808 frt 46¹/₂ denár deficzit mutatkozik.

T.

Skót kereskedők kibérlik az erdélyi higanyt és viaszt 1624-ben.

A bérleti szerződés, melyet ezek Bethlen Gábor fejedelemmel kötöttek, annak az Orsz. Levéltárban őrzött királyi könyvébe (XI. köt. 50—1. lev.) van beiktatva.

Bevezetéséből megtudjuk azt is, hogy Bethlen Gábor a higany és viaszra már azelőtt, *Vichman Dániél* és *Von der Ren Frigyes* danzigi (Gedanenses negotiatores) kereskedőkkel kötött szerződést néhány esztendőre. Ezek, még néhány fejedelmi alattvalóval egyetemben, kezességet vállaltak, mire a fejedelemnek erdélyi s magyarországi jószágkormányzói, a szükséges higanyt, a megállapított lerakóhelyre *Eperjesre* be is szállították. A kereskedők azonban azt adván okul, hogy a szomszéd országokban dúló háborúk miatt, a bérletet fönn nem tarthatják, egyszerűen megugrottak. Bethlen Gábornak ebből nagy kára volt, mert a higanybányák műveltetésére, s a viasz összegyűjtésére fordított költségei meg nem térülhettek.

Most tehát — mint maga mondja — tanult a kárán, és midőn *Kate*¹⁾ *György Péter Vilmos* és *idősebb Kate Vilmos* skót kereskedők, 1624. január havában, *Besztercebányán*, a fejedelem *tiszáninnen*i jószágkormányzójával *Bélaváry Dáviddal* kötött szerződésüket, megerősítés végett elébe vitték, Bethlen Gábor azt elfogadta, de csakis a következő feltételek alatt:

1. Az erdélyi higanyt és viaszt 3 év tartamára, csakis erős kötelezvény és kezeség mellett, adja nekik bérbe, oly módon, hogy minden mázsa *higany* fejében 95 magyar forintot, minden mázsa *viasz* fejében pedig 62 magy. frtot fizessenek aranyban egyenkint 3 frt-jával, vagy birodalmi tallérban, egyet 2 forintjával számítva.

2. A szállítás dolgában úgy egyeztek meg, hogy a higanyt és viaszt, a fejedelem a maga költségén, jobbagyainak szekerein, *Kassára* beszállítja, itt aztán miután megmérték, árát kifizették, a skót kereskedők átveszik.

3. A mi dolgokat vagy árukat, a fejedelem, maga szükségére, *Danczigból*, *Amsterdamból* vagy *Lengyelországból* hozatni akarna, ezeknek

¹⁾ A latin szöveg „Cum Georgio Petri Wilhelmo *Keto* et altero Wilhelmo seniore negotiatoribus *scotis*“ nevezi őket, de mivel skótok voltak, kétségtelen, hogy nevüket csak a *kiejtés* után írhatták így s hogy a vezetéknev o végzete nem más, mint a latin ablativus.